Digitális Állampolgárként elektronikusan aláírta:
MELEGHEGYI TAMÁS JÓZSEF

Ókovács Szilveszter DLA fokozatának megszerzése a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen

Vélemény megfogalmazása és etikai valamint szakmai eljárás kérése a fokozatszerzés tárgyában, valamint ezek alapján a fokozat megítélés jogosságának tárgyában

Az alábbi vélemény dolgozatban a hivatalosan közadatigényléssel rendelkezésemre bocsátott dokumentumok és más, az adott intézmények által publikált, bárki számára saját honlapjaikon is elérhető dokumentum alapján készültek.

A DLA megszerzésének feltételei 3
Főbb feltételek és követelmények 3
Mi van valójában a dolgozatban 6
A Tézis 8
Ókovács Szilveszter által beadott Tézis elemzése 10
20. Összegzés 13
Van-e bármilyen értékelhető tudományos alapja Ókovács Szilveszter disszertációjának? 14
Miért nem a Zeneakadémián tartották Ókovács Szilveszter Mestermű koncertjét? 20
A témavezető, a szakmai bírálók érdekütközési kockázata 24
36. Az etikai és összeférhetetlenségi probléma lényege 24
37. Mit mond a jogszabály és az egyetemi szabályzat? 25
38. Mit mondanak a szabályzatok az ilyen helyzetről? 26
40. Az etikai és összeférhetetlenségi probléma ebben az esetben 28
Összegzés: A disszertáció tudományos és eljárási mérlege 29
43. Végső konklúzió 33

A DLA megszerzésének feltételei

A DLA (Doctor of Liberal Arts) fokozat megszerzésének feltétele a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen (LFZE) a tanulmányi és művészeti követelmények sikeres teljesítése, valamint a mestermű és a disszertáció nyilvános megvédése.

Főbb feltételek és követelmények

1. Tanulmányi követelmények és az abszolutórium

1.1. **Kreditek teljesítése:** Szervezett képzésben **240 kredit**, egyéni felkészülés esetén **120 kredit** megszerzése szükséges.

1.2. **Komplex vizsga:** A képzés elméleti és kutatási szakaszát lezáró, bizottság előtt letett sikeres vizsga.

1.3. **Műhelyvita (házi védés):** A disszertáció és a művészeti produkciók tervezetének bemutatása, megvitatása belső szakmai körben. Ezek együttes teljesítése adja meg a végbizonyítványt (abszolutóriumot).

2. Nyelvi követelmények

A fokozatszerzéshez **két idegen nyelv** ismeretét kell hitelt érdemlően igazolni:

2.1. **Első nyelv:** Legalább egy világnyelvből (pl. angol, német, francia, olasz, spanyol, orosz) szerzett államilag elismert **középfokú (B2) komplex** nyelvvizsga.

2.2. **Második nyelv:** Egy tetszőleges második idegen nyelvből tett legalább **alapfokú (B1) komplex** nyelvvizsga, vagy az egyetem Doktori Iskolája által szervezett nyelvi szigorlat sikeres teljesítése.

3. A fokozatszerzési eljárás és a „Mestermű” bemutatása

A DLA magva a magas szintű önálló művészeti és írásbeli teljesítmény kombinációja:

3.1. **Művészeti teljesítmény (Mestermű):** Előadóművészek esetében egy nyilvános, nagyszabású **doktori koncert/hangverseny** megtartása, zeneszerzők esetében pedig egy jelentős saját zenei kompozíció bemutatása. A műsort és a koncert részleteit előzetesen jóvá kell hagyatni a programvezetővel.

3.2. **Írásbeli disszertáció (Doktori értekezés):** A választott művészeti, előadói vagy zeneelméleti témában írt, önálló kutatáson alapuló, tudományos igénnyel megfogalmazott szakmai dolgozat benyújtása.

4. Nyilvános védés és az odaítélés

4.1. **Nyilvános vita:** A folyamat egy nyilvános eseménnyel zárul, ahol a jelölt bemutatja és megvédi írásbeli dolgozatát, illetve válaszol a hivatalosan felkért bírálók (opponensek) és a bizottság szakmai kérdéseire.

4.2. **Odaítélés:** A bírálóbizottságok értékelése és javaslata alapján a végső döntést a Zeneakadémia DLA Doktori Tanácsa hozza meg. Sikeres eljárás esetén az egyetem ünnepélyes keretek között DLA doktori oklevelet állít ki.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen (Zeneakadémia) a DLA (Doctor Liberalium Artium) fokozathoz tartozó disszertációnak kötelezően rendelkeznie kell releváns elméleti, kutatási vagy zenetudományi tartalommal.

Bár a DLA alapvetően egy művészeti (előadóművészi vagy alkotóművészi) fokozat – szemben a tisztán tudományos PhD-val –, a fokozatszerzés folyamatának **elválaszthatatlan része a gyakorlati mestermű (koncert vagy zenei alkotás) mellett egy írásbeli értekezés (disszertáció) benyújtása és nyilvános megvédése is**.

5. A DLA disszertáció tartalmi követelményei

A Zeneakadémia Doktori Szabályzata értelmében a DLA dolgozatnak az alábbi kritériumoknak kell megfelelnie:

5.1. **Elméleti orientáció:** A disszertáció témája a választott doktori programhoz kapcsolódó elméleti – **zenetörténeti, előadóművészeti, analitikus vagy formatani** – tárgyú munka kell legyen.

5.2. **Kutatási háttér:** Nem lehet pusztán egy esszé vagy élménybeszámoló. Tartalmaznia kell önálló (igazolható) anyaggyűjtést, forráskutatást, releváns szakirodalom feldolgozást, valamint a zenei anyag vagy az előadói gyakorlat tudományos igényű elemzését.

5.3. **Összekapcsolódás a gyakorlattal:** Előadóművészek esetében a kutatás gyakran a hangversenyen elhangzó művekhez, azok interpretációs kérdéseihez, történeti hátteréhez vagy technikai-esztétikai elemzéséhez kapcsolódik.

6. Terjedelmi és formai keretek

A DLA disszertáció terjedelme attól függ, hogy a doktorjelölt a fokozatszerzés során a mesterművet (koncertet) vagy az írásos munkát részesíti-e előnyben:

6.1. **Teljes hangverseny (mestermű) esetén:** Legalább **50–100 oldal** terjedelmű írásos értekezést kell mellékelni.

6.2. **Fél hangverseny esetén:** A dolgozatnak **80–150 oldal** terjedelműnek kell lennie.
(Megjegyzés: 1 oldal 1800 betűhelynek felel meg, és a mellékletek nem számítanak bele a terjedelembe.)

Összességében a DLA-disszertáció egy olyan szakmai-tudományos munka, amely igazolja, hogy a művész nemcsak magas szinten műveli a hangszerét – **esetünkben magas szintű operaénekesi színvonal az elvárt!** – vagy alkot, hanem képes a saját művészeti területét kontextusba helyezni, elméletileg megalapozni és kutatói precizitással vizsgálni.

Ókovács Szilveszter disszertációja **nem** tartalmaz olyan tudományos

újdonságot, ami önmagában megalapozna egy tudományos fokozatot. Ami van benne, az figyelemre méltó, de más műfaj.

Mi van valójában a dolgozatban

7. Ami igazi, dokumentált kutatási teljesítmény lehetne:

7.1. Egyedülállóként bemutatott adatbázis. A függelék két listája (kronológiai és szerzők szerinti, 1948–1997) 100 operacímet, 112 szerepet, előadásszámokat, karmestereket, felvételtípusokat rendszerez. A szerző maga mondja, hogy ez az operai szereplista „mindeddig nem létezett", és Monika Wolf 531 oldalas diszkográfiájára is épít. Ez valódi, hasznos forrásértékű munka lehetne. Ennek forrása azonban nem igazolható. Ugyanakkor 1984-ben megjelent Hannelore Seibert Dietrich Fischer-Dieskau Verzeichnis seiner Schalplattenaufnahmen 1948 bis 1984. Ez a 191 oldalas publikáció ami sok ezer dal, koncert részlet mellett 100 komplett operafelvételt is felsorol ebből az időszakból. **A teljes életmű felsorolása, műveken keresztüli bemutatása ezen kívül nemcsak kronológiai sorrendben, hanem részletes leírásokkal, a felvételek helyszínével, szereposztásokkal, a hanghordozó típus megjelölésével 149 operát sorol föl, a disszertáció függelékében felsorolt 100 operacímmel szemben! Ez online és ingyenes elérhető volt a disszertáció elkészítésekor, 2002 december 15.-e óta!**
https://www.operadis-opera-discography.org.uk/CLSIFISC.HTM
Ez egy sokkal teljesebb, kutatható adatbázis, mint ami a disszertáció függelékében lévő felsorolás. Ez egy valódi, kereshető adatbázis. Minden felvételről részletes információt ad: helyszín, karmester, teljes szereposztás, kórus, kritikák és még sok egyéb adat, információ, amitől a jelölt listája értékeben fényévekre elmarad! Még az is megtalálható benne, hogy a kiadás milyen típusú hanghordozón történt („fekete lemez, vagy CD, stb.)

7.2. **Forrásfeltárás.** Sok német nyelvű memoár, korabeli sajtókritika, rádió- és televíziófelvétel, kalózkiadás összegyűjtése és bemutatása.

8. Ami szintén nem tudományos eredmény:

8.1. **Módszertan nincs.** Se kutatási kérdés, se hipotézis, se elemzési szempontrendszer. Az egyetlen „munkahipotézis" említés egy Macbeth-salzburgi szerződtetés okáról szól, és maga a szerző mondja, hogy írásos választ nem talált rá.

8.2. **Az elemzés leíró-impresszionisztikus.** A felvételek összehasonlítása hallásélmény és szakmai benyomás alapján történik (tempó, hangszín, légzés, artikuláció), nem mérhető vagy reprodukálható módszerrel. Időnként kifejezetten szubjektív: „zseniális, mint mindig", „minden idők (egyik) legjobb Leporellója".

8.3. **A hangnem esszé- és memoárhangnem.** Az „Összegzés" nem tételeket zár le, hanem méltat: Fischer-Dieskau „példa és inspiráció". A tézisekbe szedett rész az *Arabella*-fejezet végén megállapításokat sorol, de azok is interpretációtörténeti állítások, nem ellenőrzött eredmények.

8.4. **A szerkezet nem disszertációszerkezet.** Nincs bevezetett probléma, szakirodalmi vitába helyezés, módszer, eredmény, vita. Helyette életrajz + hat szerep/opera fejezetei + függelék.

9. A disszertáció alapját képező forrásanyag nem igazolható, nem hitelesített!

9.1. Az elemzések nem megismételhetők – más hallgató mást hall ugyanazokon a felvételeken.

9.2. A saját gyűjtemény mint elsődleges forrás („a világ legnagyobb Fischer-Dieskau lemezgyűjteménye az enyém”) nem validált, és a szerző maga is jelzi, hogy csak azt listázta, amit hallott.

9.3. Az idevágó nemzetközi Fischer-Dieskau-irodalmat (Neunzig, Whitton, Gratzer) felhasználja ugyan, de nem vitatkozik vele és sajnos nem jelöli az irodalomjegyzékben sem, bár az kötelező lenne.

A Tézis

A doktori (PhD) disszertáció **tézisfüzete** (vagy tézisei) a kutatómunka **legfontosabb, új tudományos eredményeinek** tömör, lényegretörő összefoglalása. Nem egyenlő a disszertáció tartalomjegyzékével vagy rövidített változatával; a tézispontoknak önállóan is megálló, bizonyított tudományos állításokat kell tartalmazniuk.

A disszertáció tézisfüzetének kötelező tartalmi elemei a következők:

10. Bevezető rész (Kontextus)

10.1. **A kutatási téma indokoltsága:** Miért aktuális, fontos és releváns a választott téma? Milyen tudományos vagy gyakorlati problémára keres választ?

10.2. **A kutatás előzményei:** A szakirodalom rövid áttekintése – hol tart most a tudományterület, és hol maradt fehér folt, amit a dolgozat betölt?

10.3. **Célkitűzések:** Pontosan mit tűzött ki célul a kutatás megkezdésekor?

11. Módszertan (A kutatás eszköztára)

11.1. **Alkalmazott módszerek:** Milyen tudományos módszerekkel, eszközökkel dolgozott? (Pl. kérdőíves felmérés, laboratóriumi kísérletek, matematikai modellezés, kvalitatív interjúk, statisztikai elemzések).

11.2. **Adatgyűjtés és minta:** Mekkora és milyen volt a vizsgált minta, hogyan történt a mintavétel és az adatok feldolgozása?

12. A tézispontok (A lényegi rész)

Ez a füzet legfontosabb egysége. A téziseket általában számozott pontokba szedik (**1., 2., 3. tézis**). Minden egyes tézispontnak két fő részből kell állnia:

12.1. **Az állítás:** Egyetlen, jól megfogalmazott, határozott mondat, amely leírja az új tudományos eredményt. (Kerülendő a pontatlan megfogalmazás: nem azt írjuk le, hogy mit *vizsgált*, hanem azt, hogy mit *állapított meg*).

12.2. **A bizonyítás:** A mondat után következő rövid (1-2 bekezdéses) kifejtés, amely összefoglalja a kutatás azon konkrét adatait és eredményeit, amelyek ezt az állítást alátámasztják.

13. Következtetések és hasznosítás

13.1. **Tudományos/gyakorlati jelentőség:** Hogyan hasznosíthatók az eredmények a gyakorlatban vagy a további kutatásokban?

13.2. **A kutatás korlátai:** Milyen határai vannak az eredményeknek (pl. mintaméret, földrajzi korlátok), és merre érdemes továbbhaladni, további kutatásokat folytatni?

14. Publikációs vagy irodalom jegyzék

A jelölt saját publikációi: A tézisfüzet végén kötelező feltüntetni a doktorandusz azon megjelent (vagy közlésre elfogadott) cikkeit, könyvfejezeteit és konferencia-előadásait, amelyek **közvetlenül a disszertáció témájában születtek**, és amelyek megalapozzák a tézispontokat.

Ókovács Szilveszter által beadott Tézis elemzése

A beadott tézis szöveg önmagában nem felel meg a felsorolt kritériumoknak – de ez részben azért van, mert **nem is tézisfüzet**, hanem egy disszertáció négy nagyobb fejezetének (I. Előzmények, II. Módszerek, III. Források, IV. Eredmények) bevezető jellegű szövege.

15. Bevezető rész – részben megfelel

15.1. **Ami megvan:** Az „Előzmények” fejezet valóban indokolja a témát, és személyes-tudományos motivációt is ad (a gyűjtői háttér, az operaszínpadi életmű alulkutatottsága). A „Források” fejezet pedig valóban feltérképezi a szakirodalmat – könyveket, interjúköteteket, önéletrajzokat, cikkgyűjteményeket, kalózfelvételeket.

15.2. Ami hiányzik:

15.2.1. **Nincs megfogalmazott kutatási kérdés és célkitűzés.** A szöveg sokszor „kötelességemnek érzem”, „szeretném pótolni”, „majd a következő három évben” fordulatokkal jelzi a szándékot, de nem mondja ki, hogy pontosan mit kíván bizonyítani. Az egyetlen megnevezett hipotézis (hogy a daléneklés a színpadi dramaturgiából táplálkozik) ráadásul olyan vizsgálat, amely a szerző szerint *nem is került bele* a dolgozatba.

15.2.2. **A „fehér folt” nincs élesen kijelölve.** Kiderül, hogy magyarul kevés szakirodalom van, de az nem, hogy a nemzetközi kutatásban mi a hiányzó tudományos eredmény, amit ez a munka betölt.

16. Módszertan – hiányos

16.1. **Ami megvan:** Az „Módszerek” fejezet leír néhány eljárást: a Zwischenfach hangfaj értelmezése, a színpadi és lemezes/rádiós opera-katalógus összeállítása (mint új, eddig nem létező adatbázis, ami nem igazolható!), hét szerep kiválasztása és felvételeik

összehasonlító elemzése. Az is kiderül, milyen forrásokra támaszkodik (élő felvételek, stúdiólemezek, kalózlemezek, napló).

16.2. Ami hiányzik:

16.2.1. **Nincs leírva a minta és a mintavétel.** Hány felvételt, melyik időszakból? Milyen szempont szerint lett a hét szerep kiválasztva, és miért pont kettő Mozart, kettő Verdi, kettő Strauss, egy Wagner?

16.2.2. **Hiányzik a módszertani keret.** Az összehasonlítás maga – hangfelvételek elemzése – nem kap tudományos apparátust: milyen szempontok, milyen kritériumok, milyen elemzési séma alapján? Nem derül ki, hogy ez zenetudományi, előadás-elemzési, forráskritikai vagy diskurzuselemzési módszer-e.

16.2.3. **Nincs adatfeldolgozási leírás.**

17. A tézispontok – ez a legnagyobb hiány

Ez a kritérium lényegi része, és **itt a szöveg nem felel meg.** Ami az „Eredmények” fejezetben áll, az formailag folyó szöveg, nem számozott tézisek, és nem is felel meg a „állítás + bizonyítás” szerkezetnek.

Az „Eredmények” alábbi megállapításai hasznos nyersanyagot adnak, de **nem tézisek**:

17.1. *„A vérbeli énekesszínész a hangjával is képes mások bőrébe bújni.”* – Ez egy általános esztétikai megállapítás, nem önálló tudományos állítás Fischer-Dieskau operaművészetéről.

17.2. *„Az összehasonlítás nem igazolta vissza, hogy értéktelen volna Fischer-Dieskau Verdi-művészete…”* – Ez egy meg nem erősített negatívum visszautasítása, nem pozitív, bizonyított állítás.

17.3. *„…a tökéletes professzor áll itt elő…”* – ez értékelő-retorikai összegzés, nem tézispont.

Problémák a kritérium szempontjából:

17.4. **Nincs számozás, nincs külön „állítás” és „bizonyítás”.** A kritérium kifejezetten kéri, hogy egy határozott mondat írja le az új eredményt, aztán 1–2 bekezdés konkrét adat támasza alá.

17.5. **Az állítások nem „állapítanak meg”, hanem „vizsgálnak” vagy „érzékeltetnek”** („igazoltnak érzem a prekoncepciót” – ez a szerző benyomása, nem bizonyított tétel).

17.6. **Nincs konkrét adat a bizonyításhoz.** A kritérium konkrét adatokat, eredményeket kér; a szöveg viszont többnyire minőségi, esszéisztikus értékelést ad („lírai megoldásaival hívja fel magára a figyelmet”, „teljes operai fegyverzetben hozza”). A szerepleírások – Barak, Mandryka, Figaro grófja, Wolfram – nem vezetnek külön, bizonyított tézishez.

17.7. **A tézisek „önállóan is megálló” volta nem teljesül**, mert jelenleg a megállapítások a hosszabb fejtegetésből kiemelve nem állnának meg.

18. Következtetések és hasznosítás – részben megvan

18.1. **Ami megvan:** Van gyakorlati hasznosításra vonatkozó gondolat (a felvételek „korrepetitív kurzussal érnek fel” fiatal baritonisták számára), és van korlátra utalás is (terjedelmi okból kimaradt a dal- és oratóriumpálya, a karmesteri, recitátori, énekmesteri, zenetudósi és képzőművészi tevékenység).

18.2. **Ami hiányzik:**

18.2.1. **A korlátok nem rendszerezettek.** A „terjedelmi korlát” említése nem azonos a kutatás tudományos korlátaival (mintavétel, források esetleges hiányossága, a kalózfelvételek megbízhatósága).

18.2.2. **Nincs megfogalmazva, merre érdemes továbbhaladni** tudományos programként – csak egy felsorolás arról, mi maradt ki.

19. Publikációs jegyzék – teljesen hiányzik

A szöveg **nem tartalmaz egyetlen hivatkozást, cikket, könyvfejezetet vagy konferencia-előadást sem** a jelölt saját publikációi közül – tudomásom szerint nincs is ilyen! Ez a kritérium egyik kötelező eleme, és jelen formában nem teljesül. (A szöveg említ publikációs szándékot – a *Visszhangok* fordítása és egy elemző kötet –, de ez nem azonos a saját publikációs jegyzékkel.)

20. Összegzés

A szöveg **egy disszertáció négy fejezetének vázlata**, nem tézisfüzet. Ebben a formában és tartalommal nem tézisfüzet.

Kritérium	**Megfelel?**
1. Bevezető (indokoltság, előzmények, cél)	Részben – célkitűzés és kutatási kérdés hiányzik
2. Módszertan (módszer, minta, adatkezelés)	Hiányos – minta és módszertani keret nincs
3. Tézispontok (állítás + bizonyítás)	Nem felel meg – nincs számozott, bizonyított tézis
4. Következtetések, hasznosítás, korlátok	Részben – rendszerezés és továbbhaladás hiányzik
5. Publikációs jegyzék	Nem felel meg – teljesen hiányzik

Van-e bármilyen értékelhető tudományos alapja Ókovács Szilveszter disszertációjának?

21. Amit a dolgozat tudományos eredményként felmutat(na)

A szöveg alapján a szerző egyetlen helyen nevezi meg explicit módon, mi az, ami „mindeddig nem létezett", és ez a dolgozat valódi újdonságmagja:

„Az alábbi operalista mindeddig nem létezett. Most kronológiába szedve látható, miként érik el az ifjú, aztán korosodó-idősödő baritont az operaszerepek… a bejegyzések száma még hatalmasabb: pontosan 161 opera- (és nagyoperett-) tartalmú Fischer-Dieskau kiadvány… 90 operalemeze készült stúdióban, 10 rádiófelvételre került teljes mű, és 61 élő előadást megörökítő kiadvány… csak azon felvételeket vettem listára, amelyeket valóban meghallgathattam."

Ehhez társul a pályaív mennyiségi kimutatása: hét szerep adja az összes előadás több mint felét (Almaviva 95, Falstaff és Mandryka 59-59, Wolfram 29, Henze-Mittenhofer 22, Barak 21, Lear 20), „ezek igazán beszédes számok". A Függelék két rendezése (kronológiai; szerzők szerinti) ezt az adatbázist dokumentálja.

Ez tehát a bevallott újítás: egy pályakép- és előadásszám-statisztika, valamint egy 161 tételes operafelvétel-jegyzék. Formálisan ez adatgyűjtés és adatrendezés — nem kutatási eredmény abban az értelemben, ahogy a tudományos fokozat feltételezi (új összefüggés, igazolt következtetés, mások által megismételhető módszer).

22. Miért nem áll össze ebből bizonyított újdonság

Ókovács Szilveszter a Disszertációban önmaga fogalmazza meg az alábbiakat, azaz ezek a szövegben saját közlései:

22.1. **A lista nem teljes, és ezt maga deklarálja.** Csak azt vette fel, amit meg tudott hallgatni. A módszer egyben szubjektív gyűjtői állapot, nem teljes körű forrásfeltárás — így ellenőrizhetetlen, és nem is tartható teljességigényűnek.

22.2. **Az „új" lista létező szakadatbázisra ül rá.** A szöveg maga hivatkozik Monika Wolf 531 oldalas *Hangfelvételek jegyzéké*re (2000), amely Fischer-Dieskau saját, negyven évig vezetett „Aranykönyvéből" készült, 5199 bejegyzéssel — „az adattár a Fischer-Dieskau kutatásban megkerülhetetlen". Ha a 161 operatétel Wolf operai metszetéből kiemelt részhalmaz, akkor az újdonság a szelekció, nem az adat.

22.3. Sajnos ezek a „listák" – lásd feljebb! – 2002 óta mindenki számára elérhetőek sokkal részletesebb, pontosabb, kutatható formában.

22.4. **Kutatási kérdés és módszer nincs megnevezve.** A szöveg egy helyen használja a „Munkahipotézisem" szót — egy Salzburg/Berlin menetrend kérdésében —, de nem alakul igazolható hipotézissé, és nem zárul le. Se tézisfelsorolás, se módszertani fejezet. A Bevezetés „tézisek harcából szintézist" remél, de az Összegzés nem mond meg egyetlen igazolt állítást sem, csak méltat.

22.5. **Az Összegzés nem tudományos, hanem emlékező-méltató.** „…ha e dolgozat fejezetei képesek voltak felidézni egy nagyhatású… művész kontúrját, akkor talán nem kezdtem hozzá hiába." Ez irodalmi-esztétikai cél, nem megismerési állítás.

22.6. **A hangzó anyag túlnyomó része zárt, nem hozzáférhető dokumentum.** A szerző maga jelzi: a rádiószalagok „német rádiók polcain porosodnak publikálatlanul", illetve a művész saját archívumában pihennek. A hivatkozott kalózfelvételek, ritka kiadványok egyike sem ellenőrizhető hivatalos forrásból. Az elemzés tárgya ily módon egy egyedi, fizikailag és jogilag zárt magángyűjtemény — a lelet nem reprodukálható.

23. A „magánvélemény" kérdéséről — és arról, hogy mi lenne belőle tudomány

Fontos árnyalat: az előadóművészeti elemzés **önmagában véve legitim kutatási terület**, nem kell laboratóriumi adat hozzá. Az ilyen munka akkor lesz tudományos, ha a szubjektív tapasztalatot kívülről hozzáférhető

bizonyítékra és fogalmakra köti. Ebben a dolgozatban ez a kapcsolás hiányzik:

23.1. van rengeteg **sajtóvisszhang** (Fricsay, *Die Welt*, *Münchner Merkur*, FAZ) — de ezek illusztratív idézetek, nem szisztematikusan gyűjtött, kódolt recepciótörténeti korpusz, mint amit egy kritikatörténeti vizsgálat igényelne;

23.2. van sok zenei **megfigyelés** (portamento, rubato, „schuberti" Verdiformálás) — de nincs mögötte mérhető vagy legalább fogalmilag rögzített elemzési szempont;

23.3. van levél, **anekdota**, magánbeszélgetés — ezek forrásértéke magas, de nem tudásközlést hordoznak, hanem hangulatot.

Ami a „magánvélemény" vádját jogossá teheti, az nem a szerző személyes érintettsége — az sok kiváló zenetörténeti munkában megvan —, hanem hogy **a közölt ítéletek nem választhatók el az ítélőtől, mert nincs megnevezett kritérium, amivel bárki más ellenőrizhetné őket.**

24. Az egyetlen eredmény (lehetett volna…)

Ez a dolgozat egyetlen olyan elemet tartalmaz, ami **mások számára is érdemi, használható eredmény** lehetne, ha önállóan, módszeresen kidolgoznák:

Az operafelvétel-kataszter, mint publikált és ellenőrizhető adatbázis. Fischer-Dieskau a világ legtöbbet rögzített művésze, és az operai szegmens 161 ismert kiadványra tagolódik, kiegészítve a publikálatlan rádiószalagok tömegével. Ha ez a jegyzék Wolf adattárával keresztezve, lelőhely-, hanghordozó- és kiadásszám szerint rendezve, nyilvánosan közzétéve megjelenne, az valóban segítségére lehetne a kutatásnak, a könyvtáraknak, a kiadóknak és az utókornak — éppen a szerző észrevétele szerint: „Ki tudja, digitalizálja-e majd azokat valaki… pl. az 2025-ös centenáriumra?". Ez eredmény lehetne, mert más is használhatná és ellenőrizhetné.

Ennek megfelelően a tudományos értelmezhetőségnek és megfeleléshez legalább három dolgot kéne tartalmaznia ellenőrizhető, igazolható módon:

24.1. a gyűjtemény **lelőhelyeinek** és az egyes felvételek forrásának pontos megnevezését (hogy az adat reprodukálható legyen),

24.2. egy megnevezett **elemzési módszer**t (mely hangi, dramaturgiai, stílusjegyeket méri), és

24.3. **legalább egy igazolt, vitatható állítás**t — mondjuk: Fischer-Dieskau operaválasztását életrajzi-esztétikai fordulók vezérelték, és ez a szereposztási statisztikákból kimutatható.

Ez utóbbi lenne hipotézistől következtetésig vezető, bizonyítható tézis. A szöveg ezt sugallja — például a hetedik szerepvonal kirajzolásával —, de kimondja, hogy csak „reméli", nem pedig bizonyítja.

Összefoglalva: a dolgozat erős esszé, szakavatott pályakép, (feltehetően) egyedülálló gyűjtői anyag birtokában megírt, intellektuálisan tisztes munka. Önálló, igazolt, mások által **ellenőrizhető tudományos újdonságot azonban a szöveg nem mutat fel** — egy kivétellel: a felvételjegyzék, ha önálló, nyilvános, hivatkozott adatbázisként jelenne meg, valódi hasznú kutatási eszközzé tehető. A fokozat alapjául szolgáló tudományos teljesítmény szempontjából éppen ez a differencia döntő: nem az elfogultság, hanem **a források ellenőrizhetetlensége és az igazolható tézis hiánya**.

Az elkészített kataszter, felvétel lista **önmagában véve nem tudományos értékű – és főleg közel sem teljes!** A puszta darabszám önmagában se nem tudományos állítás, se nem továbbhasználható kutatási adat. De van egy szűk, meghatározott eset, amikor egy ilyen regiszter valóban értékes lehet — és a különbség pontosan megmondja, mit kellene a disszertációból kiemelni ahhoz, hogy bármit érjen.

25. A megadott darabszámok önmagukban nem erdmények!

Egy számadat három dolgot nem teljesít, amitől tudományos adat lenne:

25.1 Nem állítás, hanem leltár. „90 stúdiólemez" nem hipotézis, nem cáfolható megállapítás — nincs benne semmi, amit egy másik kutató meg tudna dönteni vagy megerősíteni.

25.2 Nem hordozza a kontextust, ami értelmet adna neki. Hasonlítsuk össze: az, hogy egy énekesnek X darab felvétele van,

önmagában semmit nem mond. Az válik jelentéssé, ha tudjuk, mekkora a korabeli piac, hány énekes versenyzett, milyen szerződéses szerkezet uralta a lemezgyártást, és mit jelentett a hanglemez-technológia állapota. A disszertáció ezt részben meg is teszi — megjegyzi, hogy Fischer-Dieskau „sosem kötött exkluzív szerződést", párhuzamosan dolgozott minden nagy céggel. Ez már közelít a lényeghez, de megáll az anekdotikus megjegyzésnél.

25.3 Nem ellenőrizhető — ebben a konkrét esetben értékhatárát a szerző maga adja meg, azzal hogy csak a saját gyűjteményében meglévő felvételeket listázta.

26. Kinek adna bármit a regiszter, és mit?

Van négy olyan szakterület, amelynek egy *gondosan megalkotott* diszkográfiai regiszter valódi hasznú adat lehet — de mindegyiknél a haszon nem a darabszámból, hanem a szerkezetből fakad:

Címzett	**Mit használna belőle**
Zenetörténet-írás	pályaív-modelleket, stíluskorszak-fordulókat — a felvételi kronológia mint életmű-olvasat
Zenetudomány (előadóművészet-kutatás)	az „ismételt szerepfelvétel" jelenségét: mit mond, ha egy énekes ugyanazt a szerepet húsz év elteltével újra rögzíti
Archívum / hanglemezgyűjtemény	lelőhelyi adatokat: hol őrzik a publikálatlan rádiószalagokat
Rádióarchívumok, kiadótörténet	mit tartottak érdemesnek felvenni és kiadni egy adott korszakban

Ezek mindegyike azonban **a regiszter strukturált mondanivalóját** használná, nem a végeredmény-számot. A hasznos kérdés nem „hány felvétele van", hanem:

26.1. **Az ismételt felvételek eloszlása** — ha Fischer-Dieskau ugyanazt a 7 vezető szerepet négyszer-ötször vette fel, az azt mutatja, hogy a felvételi döntés mögött visszatérés, művészi újraolvasás, nem pedig a

repertoár szélessége állt. Ez már kutatási téma: az előadóművész és a rögzített mű viszonya.

26.2. **A kiválasztás aránytalansága** — 100 operacímből mindössze 25-öt énekelt színpadon. Ez a „színpad kontra lemez" arány olyan adat, ami az operai szerepvállalás természetéről mond valamit.

26.3. **Az „anyaszínház" szerkezete** — a berlini és müncheni kötődés, a vendégszereplések hiánya.

A disszertáció a nyersanyagot ezekhez megteremtette — a hetedik, kiemelt szerepvonal kirajzolása (Almaviva 95, Falstaff 59, Mandryka 59…) épp ezt a ritmust mutatja meg. **A módszer és a kimondott következtetés azonban elmaradt**, ezért az anyagból nem lett adat, az adatból nem lett állítás.

27. A kritikus pont: mi hiányzik, hogy bármit is adjon?

Egy **diszkográfiai regiszter tudományos értékű lesz, ha a következő öt dolgot teljesíti** — és ezek a disszertációból rendre hiányoznak:

1. **Hozzáférhető lelőhely.** Minden tételnél: melyik archívumban, melyik gyűjteményben, milyen jelzet alatt. Enélkül a regisztert senki nem tudja ellenőrizni, tehát nem használható.
2. **Kategóriák definíciója.** Mi számít „komplett operafelvételnek", mi „kivonatnak", mi „áriának". Az előző kérdésében épp ez okozta a 161 kontra 59 látszatellentmondást.
3. **Teljességigény, vagy legalább a hiány megnevezése.** Ha a szerző csak a saját gyűjteményét tudta listázni, azt nem a módszer korlátjaként kell elrejteni, hanem a lista elején deklarálni: „ez a látható korpusz, a teljes anyag ennyivel nagyobb."
4. **Hivatkozhatóság.** Minden adatnál forrás: Wolf adattára, a Bielefelder katalógus, a gyártó katalógus-száma, a saját füllel történt azonosítás.
5. **Egy megnevezett kérdés, amire az adat válaszol.** Nem a felhalmozás, hanem a kérdés teszi a regisztert kutatássá. Pl.: „Befolyásolta-e a lemezgyártás technológiai és szerződéses szerkezete az operaéneklés művészi döntéseit Fischer-Dieskau pályáján?" — erre a 161-es korpusz már érdemi választ adhatna.

28. Az összegzés

Ha a számok valósak és igazolhatók lettek volna is, a **puszta darabszám önmagában senkinek nem ad tudományos értékű adatot** — sem intézménynek, sem kutatónak. Az a tény, hogy egy énekesnek sok felvétele készült, rekord-, nem megismerési adat. Érdekesség a lexikonban, nem tézis a tudományban.

Ami viszont **továbbhasználható kutatási anyag**, és amit ez a disszertáció majdnem megcsinált: a **felvételi döntések szerkezetének** a feltárása. Az, hogy kit, mit, mikor, hányszor, milyen intézményi és technológiai körülmények között rögzítettek, önmagában még nem elég, de egy megnevezett kérdés (pl. hogyan alakította a lemezgyártás az operaéneklés művészi önképét a huszadik század második felében) már valódi kutatási irány. Ehhez azonban a nyers adatból strukturált, ellenőrizhető, hivatkozható regisztert kell csinálni — és **nem a számot, hanem a mögötte lévő mintázatot kell megmutatni.**

A disszertáció ezt a küszöböt nem lépte át. Nem azért, mert a felvételszám irreleváns — hanem mert a szerző a mennyiséget tette a végponttá, holott a mennyiség legfeljebb eszköz lehetett volna egy megválaszolandó kérdéshez. A „színe és fonákja" alcím így végül irodalmi metafora maradt, nem kutatási program: a szín a pályakép, a fonákja pedig az a rész, ahol a módszer és a bizonyítás elvárása lett volna — és ott a dolgozat üresen maradt.

Miért nem a Zeneakadémián tartották Ókovács Szilveszter Mestermű koncertjét?

29. Nincs hivatalosan dokumentált vagy hivatalosan nyilvánosan elérhető adat arra vonatkozóan, hogy a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (Zeneakadémia) hivatalos DLA doktori képzésének keretében szervezett „Mestermű koncert eseményt valaha is az intézmény saját koncerttermein (például a Nagytermen, a Solti termen vagy a Régi Zeneakadémia Kamaratermén) kívül rendezték volna meg.

30. A 2026. október 20-án kelt közadat igénylésre adott tájékoztatás 3. Pontja szerint: „a DLA-mestermű bemutatásának helyszínét a doktorjelölt a Doktori Iskola titkárságával előzetesen egyeztette", és hogy „a koncert 2022. május 27-én, a Magyar Állami Operaház Medgyaszay-tetőtermében, a doktori fokozatszerzési eljárás részeként került megrendezésre". A tájékoztatás szerint továbbá „a helyszín megválasztásával összefüggésben az Egyetem kezelésében külön írásbeli engedélyezési kérelem, oktatási rektorhelyettesi engedélyező határozat, illetve az ezekhez kapcsolódó indokolás nem áll rendelkezésre", a helyszín biztosítása és megszervezése „a doktorjelölt feladata volt", és az ezzel kapcsolatos bérleti és pénzügyi dokumentumok „az Egyetem kezelésében nem állnak rendelkezésre".

31. Az eset tehát nem cáfolja, hanem éppen megerősíti azt a korábbi megállapítást, hogy a mestermű-bemutató a Zeneakadémia koncerttermein kívül, ezúttal a doktorjelölt munkahelyén, a Magyar Állami Operaház Medgyaszay-tetőtermében került megrendezésre. Az adatszolgáltatás ugyanakkor három, egymással összefüggő aggályt vet fel.

31.1. Egyrészt a tájékoztatás nem szabályzati keretben, hanem tényleírásként válaszol a helyszínválasztás kérdésére. Nem hivatkozik a doktori szabályzat azon rendelkezésére, amely a helyszíntől való eltéréshez kérelem benyújtását és rektorhelyettesi engedélyt ír elő, és nem is állítja, hogy ilyen kötelezettség e körben egyáltalán nem állt fenn. Az, hogy „az Egyetem kezelésében" nem áll rendelkezésre engedélyezési kérelem, határozat és indokolás, két dolgot jelenthet: vagy nem keletkezett ilyen irat, vagy keletkezett, de nem az Egyetem kezelésében van. Az Egyetem az előbbi esetben a saját szabályzatától való eltérés dokumentálatlanságát ismeri el, az utóbbi esetben pedig azt, hogy a döntés dokumentációja nincs az iratkezelésében – mindkettő önálló aggály.

31.2. Másrészt az „előzetes egyeztetés a Doktori Iskola titkárságával" és a helyszínválasztás doktorjelölti hatáskörbe utalása együtt azt eredményezi, hogy egy doktori fokozatszerzési eljárás kötelező, a doktori szabályzatban szabályozott nyilvános eseményének helyszínéről érdemi intézményi döntés nem született, és annak dokumentációja nem is lelhető fel. Az „egyeztetés" önmagában nem engedélyező döntés, a titkárság pedig nem az a szerv, amely a szabályzat szerint a helyszín megváltoztatásáról dönthet.

31.3. Harmadrészt az adatigénylésem a helyszín megváltoztatásának indokául szolgáló dokumentumokra is irányult – a jelölt munkahelyére vonatkozó adatokra, a helyszínként szolgáló intézmény megnevezésére, a koncert megszervezésével összefüggő levelezésre, a bérbeadási szerződésre, a költségviselőkre, valamint a költségek megfizetésének igazolására. A válasz ezek egyikét sem szolgáltatta, hanem arra hivatkozik, hogy a helyszín biztosítása és megszervezése a doktorjelölt feladata volt, és a bérleti és pénzügyi dokumentumok az Egyetem kezelésében nem állnak rendelkezésre. Különösen jelentős hiányosság ez annak tudatában, hogy ha amennyiben a Mestermű koncert valóban a Magyar Állami Operaház, azaz egy kiemelt státuszú, közpénzekből gazdálkodó közintézmény valamelyik helyiségében valósult meg, akkor annak igénybevételének szigorú feltételei vannak, amiről a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemnek pontos ismereti vannak, voltak, lévén, hogy szintén ilyen intézményi státusszal rendelkezik. Ezért ez a válasz sem teljesítés, hanem a kért adatkör további szűkítése: a közérdekű adatigénylés szempontjából nem az a kérdés, hogy a dokumentum az Egyetem belső iratkezelésében van-e, hanem hogy a közfeladatot ellátó szerv a közfeladatával összefüggő adat felett rendelkezik-e.

32. Az eset emellett szakmai szempontból is figyelmet érdemel, és ez a leglényegesebb aggályom. A Zeneakadémia doktori képzésének egésze a zeneművészet „szentélyéhez", az intézmény hangversenytermeihez kötődik: a hallgatók képzésük és pályájuk legfontosabb céljaként lépnek fel a Nagyteremben, a Solti teremben vagy a Régi Zeneakadémia Kamaratermében, és a doktori fokozatszerzés záróeseményének méltó helyszíne épp ezek egyike. Az, hogy egy DLA-mestermű-bemutató 2022. május 27-én a Magyar Állami Operaház Medgyaszay-tetőtermében került megrendezésre – egy festőműhelyből átalakított, zárt térben –, és hogy erről a helyszínválasztásról érdemi, dokumentált intézményi döntés nem született, az Egyetem doktori szabályzatának és a doktori képzés mércéjének szempontjából is aggályos. Különösen azért, mert a helyszínválasztás nem kizárólag technikai kérdés: a doktori iskola által szervezett mestermű-bemutató az Egyetem nyilvános doktori eseménye, helyszínének megválasztása ezért intézményi mérlegelést igényel, nem doktorjelölti hatáskör.

33. A doktori (DLA) zárókoncertek, mestermű-bemutatók és az egyetem zeneszerzés vagy előadóművész szakos hallgatóinak vizsgakoncertjei **szigorúan az egyetem saját infrastruktúrájához kötöttek**, és a

vizsgabizottság jelenléte, valamint a nyilvánosság biztosítása miatt is hagyományosan az intézmény falain belül zajlanak. Miért az Operaház üzemi területén lévő minimális befogadóképességű helységében és zártkörűen volt megtartva a koncert? Ráadásul abban az épületben, ahol az első számú vezető, a munkáltatói jogok egyszemélyes gyakorlója a jelölt volt! A helyszín választáson kívül itt az összeférhetetlenség és az objektivitást megalapozó kétségek is felmerülnek. Abban az évben (is) minden más tudományos fokozatot szerző jelölt az Egyetem valamelyik koncerttermében teljesítette az „Előadóművészek esetében egy nyilvános, nagyszabású **doktori koncert/hangverseny** megtartását”!

34. **A Mestermű koncerteken a hangrögzítés igen, a képrögzítés (videófelvétel) nem kötelező**, mivel a felvétel dokumentációként a doktori eljárás és az értékelés hivatalos részét képezi. **Zeneakadémiai helyszín esetén:** Ha a koncertet a Zeneakadémia saját termeiben (pl. Solti terem) tartják, akkor az intézmény biztosítja a professzionális hang- és képrögzítést a saját technikai személyzetével és infrastruktúrájával. **Külső helyszín esetén:** Amennyiben engedélyezett külső helyszínen tartják meg a Mestermű hangversenyt, a **hang- és videófelvétel elkészíttetéséről, annak költségeiről és a megfelelő technikai minőségről a jelöltnek kell gondoskodnia**. A kész dokumentációt digitális hordozón/formátumban kell leadni a Doktori Titkárságon a szabályzatban előírt határidőn belül. A Mestermű koncert nem csupán egy egyszeri előadás, hanem a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Iskolájának vizsgaeseménye. A felvételre azért van szükség, hogy a bírálóbizottság tagjai (köztük a külső tagok vagy azok, akik esetleg nem tudtak jelen lenni) a védési eljárás során hitelt érdemlően értékelni tudják a produkciót, szükség esetén az a későbbiekben is ellenőrizhető, értékelhető legyen. Az adatigénylésben erre vonatkozó kérdésemre azt a választ kaptam, hogy „A Jogi Igazgatóság részére átadott, jelen levél alján elhelyezett, a DLA-mestermű-koncert felvételét tartalmazó file **technikai probléma miatt nem lejátszható**. A hiba elhárításán a Doktori Iskola munkatársai jelenleg is dolgoznak, de a határidő megtartása érdekében az érdemi válaszunkat megküldjük, kérve szíves türelmét a technikai hiba elhárításáig.” Ha erre nem kérdezek rá, akkor ez örökké így marad? Itt is egy rendszerszintű hiba – az ellenőrzés hiányossága –, és remélhetőleg nem szándékosság áll a „technikai probléma” mögött!

A témavezető, a szakmai bírálók érdekütközési kockázata

35. Független bírálók

Abban az esetben, amikor egyetemi oktatók, témavezető a munkahelyi vagy művészeti életben a saját doktori hallgatójának alárendeltje, akkor az **nyilvánvaló és súlyos érdekütközési (összeférhetetlenségi) kockázatot hordoz magában.**

A nyilvánosság és a szakmai közösség szempontjából **joggal merül fel a kétely az értékelés objektivitását illetően**. Még ha a témavezető és a hallgató maximálisan törekedett is a szakmai integritás megőrzésére, a helyzetben fennáll a **„látszólagos összeférhetetlenség" (apparent conflict of interest)**, ami önmagában rombolja az akadémiai fokozat és az intézmény hitelességét.

Az a körülmény, hogy a témavezető és a jelölt esetünkben magas összeférhetetlenségi kockázatot hordoz magában, **alapjaiban kérdőjelezi meg az eljárás pártatlanságát**, és a „puszta" összeférhetetlenségi kockázatból konkrét, rendszerszintű eljárási hibává lépteti elő a helyzetet.

36. Az etikai és összeférhetetlenségi probléma lényege

A doktori (DLA/PhD) képzés alapelve az **objektív és független akadémiai/művészeti értékelés**. A doktori fokozatszerzés jogi és akadémiai garanciái arra épülnek, hogy a jelölt teljesítményét tőle **független** szakértők értékelik.

36.1. **Függőségi viszony felcserélődése:** A témavezető feladata lenne, hogy szakmailag irányítsa, kritikával illesse, és szigorúan értékelje a jelölt munkáját. Ha azonban a témavezető a civil/művészeti életben (jelen esetben az Operaházban) egzisztenciálisan vagy karrierszempontból függ a jelölttől (mert a jelölt mint főigazgató dönt a fellépéseiről, szerződéseiről, szereposztásairól), akkor a témavezető **objektivitása sérülhet**. A bíráló feladata a kritikai elemzés, a hibák rámutatása és akár a dolgozat visszautasítása. Ha a bíráló egzisztenciálisan vagy karrierszempontból (szereposztás, fizetés, szerződéshosszabbítás) a jelölttől függ, a döntési szabadsága érdemben korlátozott.

36.2. **Pszichés és anyagi nyomás:** Nem várható el teljes tárgyilagosság attól az oktatótól, akinek a döntése a doktori eljárásban közvetlen kihatással lehet a saját munkahelyi előmenetelére vagy jövedelmére a másodállásában/művészeti tevékenységében.

37. Mit mond a jogszabály és az egyetemi szabályzat?

A felsőoktatási törvény (CCTV/NFTV) és az egyetemi doktori szabályzatok (így a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Szabályzata is) kifejezetten rendelkeznek az **összeférhetetlenségről**:

37.1. **Összeférhetetlenségi okok:** szabályzat szerint nem lehet témavezető, bíráló vagy a doktori bizottság tagja az, akitől az ügy tárgyilagos megítélése nem várható el (hozzátartozói viszony, közvetlen alá-fölérendeltségi viszony, egyéb függőségi helyzet).

37.2. **A szigorlat és a védés szerepe:** a doktori fokozat odaítéléséről nem a témavezető egyedül dönt. A fokozatszerzés folyamatában:

37.2.1. **Bírálók (opponensek):** két független (köztük legalább egy külső, nem az adott egyetemen dolgozó) szakértő ír **részletes bírálatot**.

37.2.2. **Szigorlati és Védési Bizottság:** többtagú testület előtt zajlik a nyilvános védés, ahol a bizottsági tagok titkos szavazással döntenek.

37.3. **Védelem a rendszerben:** elviekben a bizottsági felépítés és a külső bírálók jelenléte hivatott kiszűrni azt, ha a témavezető elfogult lenne. Ugyanakkor maga a témavezetés folyamata és a dolgozat benyújtásra való alkalmasságának igazolása a témavezető kezében van, így az eljárás kezdettől fogva torzulhat.

38. Mit mondanak a szabályzatok az ilyen helyzetről?

A felsőoktatási jogszabályok és a Zeneakadémia saját Doktori Szabályzata is **kifejezetten tiltja** az ilyen összeférhetetlenséget:

38.1. **Kizáró okok:** Nem lehet bíráló vagy bizottsági tag az a személy, akitől a döntés tárgyilagos megítélése nem várható el, különösen ha a jelölttel **közvetlen alá-fölérendeltségi viszonyban** áll.

38.2. **Bejelentési kötelezettség:** A szabályzatok szerint mind a jelöltnek, mind a felkért témavezetőnek/bírálónak **kötelessége jelezni** az összeférhetetlenség fennállását a Doktori Tanácsnak a felkérés pillanatában.

39. Az opponensek szerepe a DLA megítélésében

Ókovács Szilveszter esetében a két opponens szakember mindössze egy rövid – az egyik másfél, a másik két és fél oldalas – véleményt írt a disszertációról, amelyek egyébként szintén személyes és nem tudományos vélemények.

Ugyanakkor például nem térnek ki arra, hogy a korábban bemutatott fejezet vázlat bírálatában megfogalmazott javaslatok nem kerültek be a disszertációba.

Ez a terjedelem és tartalom érdemi bírálatnak nem elegendő. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Szabályzata és a hazai doktori (DLA) fokozatszerzési eljárások szigorú akadémiai és törvényi előírásai szerint **a felkért opponenseknek (hivatalos bírálóknak) a teljes disszertációt érdemben meg kell ismerniük, és arról részletes, érdemi szakmai véleményt (írásos bírálatot) kell benyújtaniuk.**

A folyamat hivatalos és szakmai követelményei a következők:

39.1. A teljes disszertáció érdemi bírálata kötelező

Az opponensek feladata, hogy a jelölt által benyújtott teljes, a formai követelményeknek megfelelő (a választott konstrukciótól függően **50–100 vagy 80–150 oldalas**) értekezést részletesen elemezzék és értékeljék. A bírálóknak nyilatkozniuk kell arról, hogy a disszertáció egésze megfelel-e a

doktori fokozat megszerzéséhez szükséges tudományos és művészeti követelményeknek, hordoz-e új kutatási vagy módszertani eredményeket, és a szerző önálló munkájáról tanúskodik-e. Ezekről egyik opponens sem nyilatkozik:

Az egyik opponens (**másfél oldalas opponensi vélemény**) egyrészt saját személyes élményeiről ír, másrészt leírja, hogy helyesírási hibák, hibás fordítás is van benne és végül egy nehezen értelmezhető lezárást ad:

“Kérdéseim:

mik azok a feltételek amik szükségesek hangfajon belül is egy szerep elénekléséhez?

“hogy mégsem a fekvés hanem a szín határozza meg, melyik hang mire való.” (SIC!)

A másik opponens (**bő két oldalas opponensi vélemény**) saját maga írja le, hogy “A dolgozat is “**köztes” képződmény, a tudományos igényű bemutatás, a fáradhatatlan gyűjtő összefoglalója, az operaigazgatói tapasztalata és a memoár sajátos keveréke**.” Azaz: ez a disszertáció nem egy tudományosan értékelhető dolgozat, hanem egy “képződmény”. Ugyanakkor ez a részletesebb értékelés több helyen bírálja annak tartalmát. “nem értek egyet”, “személy szerint fáj” megjegyzések mellett itt is említésre kerül a hibás fordítás és a “nem ártott volna egy szerkesztői lektorálás” vélemény is!

Egy hivatalos opponensi vélemény messze túlmutat egy „egy-két oldalas rövid véleményen”. A bírálatnak kötelezően ki kell térnie:

- A témaválasztás aktualitására és relevanciájára.
- A kutatási módszertan és szakirodalom-használat megfelelőségére.
- A dolgozat szerkezetére, logikai felépítésére és tudományos/művészeti eredményeire.
- A formai, stilisztikai és nyelvhelyességi szempontokra.
- Konkrét, szakmai kérdések megfogalmazására, amelyeket a jelöltnek a nyilvános védésen kötelezően meg kell válaszolnia.

39.2 A bírálat szerepe a folyamatban

39.2.1 **Két támogató bírálat szükséges:** A doktori nyilvános védésre bírósági szakaszban kizárólag akkor kerülhet sor, ha mindkét felkért opponens érdemben elfogadta a disszertációt és javasolta

azt nyilvános védésre. Esetünkben ez megtörtént, de javaslatok alátámasztása, konkrét szakmai érvekkel nem fellelhető!

39.2.2 **Nyilvánosság és számonkérhetőség:** Az opponensi vélemények nyilvánosak, felkerülnek az Országos Doktori Tanács adatbázisába és a Zeneakadémia Doktori Disszertációk felületére is. Ha egy bíráló felületesen, nem az elvárható gondossággal, részletességgel nyilatkozik, az súlyos eljárási és etikai hibának minősül, ami érvénytelenítheti a fokozatszerzési eljárást.

40. Az etikai és összeférhetetlenségi probléma ebben az esetben

40.1. **Különösen ügyelni kellett volna** arra, hogy a korábbi évek előadásszámához képest (2019: 6 előadás, 2020 – 3 hónap COVID zárás: 4 előadás, 2021 (4 hónap COVID zárás): 1 előadás, 2022 (fokozatszerzés éve), ne fordulhasson elő az, hogy az egyébként az Egyetemen magas beosztásban főállású munkavállaló témavezetőnek **62 (!) előadása van a Magyar Állami Operaházban**, majd ez visszaesik a következő években 14-16 alkalomra. Nem állítható, különösen nem bizonyítható, hogy a kiemelkedő előadásszám a DLA fokozat megszerzésének évében bármilyen összefüggésben van, de az biztosan kijelenthető, hogy a „mintázat” kérdéseket vethet föl.

40.2. A COVID miatt az Operaház „állandó” magánénekeseivel jövőbeli fellépéseik „előlegként” történő kifizetésére jelentős pénzügyi szerződéseket köt. Ez azok esetében, akik kizárólag, illetve meghatározó részben az Operaházban lépnek föl érthető is lehetne – ez megint egy másik kérdés, hogy jogilag egy közintézményben ez hogyan működik… - hiszen gyakorlatilag a COVID miatt megszűnt a bevételi forrásuk. Ugyanakkor a főállásban a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanszékvezetője nem ez, és nem is lehet ez a kategória. Mégis a fokozatszerzés évében két ilyen „előleg” szerződést köt vele a Magyar Állami Operaház 3002-4/2021SZER és 3002-3/2021SZER iktatószámon, mindösszesen 14 478 000 Ft összegben, ami kifizetésre is került. Hasonlóan a fentihez: itt sem vélelmezek semmi közvetlen összefüggést, de erre jobban kellett volna ügyelni, hogy még a látszata se merülhessen föl bármilyen összefüggésnek.

40.3. Ugyanakkor a fentiekben leírt, a disszertáció tudományos megalapozottságát megkérdőjelezhető megállapítások ezt más fénybe hozhatják.

Összegzés: A disszertáció tudományos és eljárási mérlege

41. Előírt követelményeknek történő megfelelés

Ókovács Szilveszter DLA értekezésének és fokozatszerzési eljárásának részletes elemzése alapján a dolgozat sem tartalmi, sem módszertani, sem pedig formális szempontból nem felel meg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Doktori Szabályzatában előírt követelményeknek. Bár a DLA alapvetően művészeti fokozat, a szabályzat kötelező jelleggel írja elő a releváns elméleti, kutatási vagy zenetudományi tartalmat, az önálló forráskutatást, valamint a tudományos igényű elemzést. A dolgozatban felvonultatott hiányosságok azonban nem egyszerű formai hibák, hanem a doktori fokozat alapjait kérdőjelezik meg.

41.1. A nóvum teljes hiánya és a bibliográfiai mulasztás

A dolgozat legsúlyosabb módszertani és etikai problémája a forráskezelésben gyökerezik. A szerző az értekezés egyetlen érdemi, önálló tudományos újdonságaként a függelékben található operai szereplistát és statisztikát nevezi meg, kifejtve, hogy ez a kataszter *„mindeddig nem létezett”*. Ez az állítás tényszerűen hamis, és két szinten is sérti az akadémiai integritást:

41.1.1. Elhallgatott nemzetközi források és az igazolhatatlan adatbázis: A nemzetközi operakutatásban már a disszertáció benyújtásakor több mint másfél évtizede nyilvánosan és ingyenesen hozzáférhető volt a sokkal részletesebb, pontosabb és tudományosan kutathatóbb Opera Discography Project (Operadis) adatbázisa (2002 óta), amely egy valódi, kereshető adatbázis. Minden felvételről részletes információt ad: helyszín, karmester, teljes szereposztás, kórus, kritikák és még sok egyéb adat, információ, amitől a jelölt listája értékeben fényévekre elmarad!

Még az is megtalálható benne, hogy a kiadás milyen típusú hanghordozón történt („fekete lemez, vagy CD, stb.). Míg a disszertáció függeléke mindössze 100 operacímet rendszerez, addig az Operadis rendszere 149 komplett operafelvételt sorol fel Fischer-Dieskautól. Ugyancsak létezett már az 1984-es Hannelore Seibert-féle szakdiszkográfia is. Mivel a szerző által használt lemezforrások eredete, gyűjtési módszertana és hitelessége a dolgozat alapján nem igazolt és nem is igazolható, az adatok ellenőrizhetetlenek.

41.1.2. A plágium alapos gyanúja és a bibliográfia megsértése: a jelölt utalást sem tesz az Opera Discography Project (Operadis) adatbázisra (2002 óta mindenki számára egy kattintással elérhető!), a dolgozat **hivatalos irodalomjegyzéke (bibliográfiája) ezt a forrást egyáltalán nem tartalmazza**. A doktori fokozatszerzés egyetemes szabálya, hogy a bibliográfiában fel kell tüntetni valamennyi, a témában korábban megjelent releváns dokumentumot, különösen azokat, amelyekre a szerző hivatkozik, vagy amelyekből adatokat vesz át. Az a tény, hogy a szerző egy létező, de a hivatalos bibliográfiából elhallgatott alapmű adataira támaszkodva állíthatott elő egy „újnak” és „sajátnak” nevezett listát – miközben a saját adatgyűjtésének forrásait nem képes tudományosan igazolni –, **felveti a plágium és az intellektuális adateltulajdonítás alapos gyanúját**. Ez a mulasztás nem technikai hiba, hanem olyan súlyos etikai vétség, amely önmagában a doktori eljárás azonnali leállítását vagy a fokozat visszavonását követelné meg.

41.2. Módszertani elégtelenség és a tézisek hiánya

A dolgozatból teljesen hiányzik a tudományos apparátus. Nincs megfogalmazott kutatási kérdés, nincsenek hipotézisek, és hiányzik az a mérhető, reprodukálható szempontrendszer, amely elválasztaná a munkát egy szubjektív esszétől vagy memoártól. Az elemzések leíró-impresszionisztikusak, a tézisfüzetként benyújtott dokumentum pedig nem tartalmaz önállóan megálló, számozott és bizonyított tudományos állításokat. Mivel a munka egyetlen objektív lába – a felvételi jegyzék – a nemzetközi források elhallgatása és hiányossága miatt összeomlott, a dolgozat tudományos szempontból értékelhetetlenné vált.

42. Rendszerszintű eljárási és összeférhetetlenségi anomáliák

A tartalmi hiányosságokat az eljárás körülményei helyezik még kritikusabb megvilágításba, amik azt jelzik, hogy a minőségbiztosítási szűrők intézményi szinten sem működtek:

42.1. Összeférhetetlenség a bírálatban: A témavezető (és a vizsgáztatók egy része) a civil életben, a Magyar Állami Operaházban egzisztenciális és karrierszempontból közvetlenül a jelölttől, mint főigazgatótól függött. Ez a függőségi viszony sérti a felsőoktatási törvény és az egyetemi szabályzatok által előírt objektív és független bírálat elvét.

42.2. Kiemelkedő juttatások a fokozatszerzés évében: A mintázat kérdéseket vet fel: a Zeneakadémián főállású tanszékvezetőként dolgozó témavezető operaházi fellépéseinek száma a fokozatszerzés évében (2022) ugrásszerűen, 62 előadásra növekedett, miközben az Operaház két „előleg" szerződés keretében összesen 14 478 000 Ft összeget fizetett ki részére „előlegként", esetleges későbbi fellépések „előfinanszírozásaként"!

42.3. Gyakorlatilag zártkörű Mestermű koncert és felületes opponensek: Miközben minden más jelölt a Zeneakadémia nyilvános koncerttermeiben teljesítette a nagyszabású doktori koncertet, a jelölt ezt az Operaház üzemi területén, szűk, zárt körben tartotta meg. Az eljárást lezáró hivatalos opponensi vélemények méltatlanul rövidek (másfél-két oldal), nélkülözik a kötelező szakmai és formai elemeket, és maguk is elismerik, hogy a dolgozat nem tudományos munka, hanem egyfajta „képződmény".

42.4. Ókovács Szilveszter DLA fokozat szerzésének időbelisége és ennek dokumentációja – erről egy külön teljes elemzés készült, amit szintén megküldök!

42.5. A műhelyvita és a komplex vizsga dokumentációja, tartalmi hiányosságok: a komplex vizsga a doktori képzés első nagy szűrője: a negyedik félév végén zárja le a képzési és kutatási szakaszt, és egyben a kutatási és disszertációs szakasz megkezdésének feltétele. Szerepe

tehát kettős — egyszerre záróvizsga és belépőkapu: méri és értékeli a doktorandusz tanulmányi, kutatási és művészeti előmenetelét, és ha eredményes, a jelölt onnantól a disszertációján dolgozhat a fokozatszerzésig.

42.6 A műhelyvita jegyzőkönyvében Ókovács Szilveszter esetében az érdemi rész teljesen üresen lett hagyva! Egyetlen szó sem került a jegyzőkönyv “A műhelyvitában elhangzott vélemények összefoglalása (hozzászólók feltüntetésével)”

42.7 A jegyzőkönyv „A bizottság összefoglaló értékelése (vélemény a beadott disszertációtervezetről és a műhelyvitáról, esetleges változtatási javaslatok, stb.) fejezetébe mindössze annyi került, hogy a „zsurnalista elemek legyenek kiiktatva”, ne legyen hosszabb, mint 150 oldal és „jó a tartalomjegyzék”. Ezek a megjegyzések se nem tudományos, sem pedig a művészettel összefüggőek! A vizsgabizottság egyetlen érdemi megjegyzést sem tett, nem derült ki, hogy a jelölt válaszolt-e egyáltalán bármelyik feltett kérdésre! Ebben a formában ez a jegyzőkönyv elfogadhatatlan a vizsgabizottságtól, illetve nem lehet alapja a vizsgára bocsátásnak sem!

43. Végső konklúzió

Összegzésként megfogalmazható az a vélemény, hogy Ókovács Szilveszter értekezése nem lépte át a tudományosság küszöbét. A dolgozat egy egyedülálló magángyűjteményre – mi más is lehetne egy magángyűjtemény! – épülő, intellektuálisan tisztes, de szubjektív pályakép és sok szempontból megkérdőjelezhető magánvélemény, esszé. Az a tény, hogy a szerző által nóvumként bemutatott felsorolás a valóságban sokkal hiányosabb, mint a korábbi, nemzetközi, online források, ráadásul a hivatkozott alapművek a kötelező bibliográfiából is hiányoznak, a munka forrásértékét és tudományos hasznosságát teljesen lenullázza. Hogy egy ilyen súlyos módszertani hibáktól szenvedő, bizonyított téziseket nélkülöző írás doktori fokozatot érhetett meg, az kizárólag a nyilvánvaló és rendszerszintű összeférhetetlenségi, eljárási anomáliákkal, valamint a bírálók egzisztenciális függőségi viszonyával magyarázható.

Fentiek alapján kérem, hogy a szükséges szakmai, folyamatszabályozási, etikai és más ehhez kapcsolódó vizsgálatok alapján tájékoztassanak a tudományos fokozat odaítélésének megalapozottságáról, az azt tényszerűen bizonyító, mind szakmai, mind formailag, tartalmilag megfelelő dokumentumok, hanganyag bemutatásával, elektronikus úton történő megküldésével.

A véleménydolgozatot készítette: Meleghegyi Tamás József

Budapest, 2026. október hó 22.